

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . . . 6 frt — kr.
 Negyedévre . . . . . 1 > 50 >
 Helyben házhöz hordva:
 Egész évre . . . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . . . 2 frt — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . . . 2 > 50 >

Megjelenik mindennap, a hétfői és unnp. utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai-utca 3.-sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes számarra 4 k.

Törvénytisztelet és a becsület védelme.

(—a.) Mikor az egyházpolitikai javaslatokat mindentelje kerülő- és árutak segítségével, utcái demonstrációkkal, vicinális concessiókkal, mentő hajókkal, eltévesztett és megismételt szavazásokkal, hol 1—4 többséggel, hol elnöki szavazattal törvénybe ígatták, — a liberális párt rendkívül komoly ábrázattal követelte az új törvények és az »új rend« tiszteletét. Hasztalan hivatkozott valaki vallásos meggyőződésére, természet-törvényre, Isten szavára — — — mind nem ért semmit. Jaj volt annak, aki az új törvények vagy az új rend ellen bármit is tenni merészelt! Amit a felvidék eldugott zugában a gyóntatószékben mondott a legutolsó káplán, azt is kikurkászták a hatalom kémei, azért is lakolnia kellett. Hiába! Rendnek muszáj lenni. A törvényt tisztelni kell mindenkinek.

A botrányoknak, a lovagias és nem lovagias affaireknek végnélküli sorozata, mely az utóbbi napokban oly sűrűen foglalkoztatta a közvéleményt, a sajtót és a parlamentet, fényes bizonyítást tett arról, mennyire tiszteli a törvényt a kormányon levő szabadelvű párt, különösen pedig azok, akik a törvényeknek legfőbb őrei volnának, maguk a miniszterek.

Miniszterek, államtitkárok és főispánok párbajoznak. A lapok részletesen közlik a párbaj leírását, hasábszámra hoznak jegyzőkönyveket, a királyi ügyészek pedig nincs tudomása semmiről. Ha éretlen ifjak állanak ki egymás ellen a küzdőterre az államhatalom képviselője

nem késik teljesíteni kötelességét. Alkalmazzák velük szemben, legalább annyira amennyire, a törvény szigorát. Az excellenciás és méltóságos törvénysértők szabadon járnak, hajuk szála sem görbül meg. Hol a törvénytisztelet és hol a törvény előtti egyenlőség?!

És mindennek nagyon illő betetőzése az a nyilatkozat, melyet a szabadelvű pártkör elnöke tett, miniszterek és kormánypárti korifeusok helyesítő tapsai között. A Fejérváry miniszter melletti házi demonstráció alkalmával u. i. Podmaniczky báró azt a megdöbbentő nyilatkozatot tette, hogy a törvény nem nyújt biztos módot arra, hogy az ily orvtámadás ellen az egyes polgár, ha ugyan a tisztesség és becsületesség határain belül akar maradni és erőszakhoz nem akar nyulni, megóvhassa, megvédhesse magát.

Igaza van Ugron Gábornak, hogy ez a famózus nyilatkozat oly arcul csapása a magyar igazságszolgáltatásnak, amilyenre az ellenzék soha sem vetemedett.

Ha való lenne az a kétségbeejtő és szégyenletes vallomás, hogy Magyarországon nincs út és mód a becsület és az igazság védelmére, joggal kérdehetnék a polgárok a liberális párttól: ki annak az oka? Harmincz év óta a ti kezetekben van ez ország sorsa, másfél milliárdnyi adósságot csináltatok és az állami életnek legegységesebb feltételét sem tudtátok megteremteni? Magyarország bírái halljátok a szörnyű vádat gazdaitok szájából? Ez országban a tisztességes és becsületes ember nem juthat igazához! Nincs szavatok ellene?!

Ha pedig nem igaz, hogy mondhat ilyent a liberális pártkör elnöke? Nincs senki aki kérdőre vonná érte?

Valóban érdekes volt az a parlamenti jelenet, mikor az ellenzék vezére oktatta a minisztert, hol kell keresnie megtámadt becsületének védelmét. Mint katona kérhet ügyében, volt rá elég eset, katonai becsület-bíróságot, — mint felelős miniszter kérhet parlamenti vizsgáló bizottságot. Meg van tehát a módja, hogy a miniszter a törvény oltalma alatt kimutathassa ártatlanságát s a támadás alaptalan voltát.

A miniszter szombati beszédje után úgy látszik, egyik helyen sem fog oltalmat keresni. Ám legyen, — de akkor, ha meg sem próbálják, nincs joguk azt mondani, hogy a törvény nem nyújt védelmet a támadások ellen. Ha a honvédelmi miniszter magán természetű ügyeiről hallgat, a sértést bűnügyi útra nem tereli, — az az ő privát dolga.

De a hivatalos természetű vádak nem lehet elütni avval a hangzatos frázissal, hogy »méltóságán aluli dolognak tartja« azokról beszélni. Egyben-másban ugyan mégis védte magát Fejérváry Kacsics vádjai ellen. P., hogy joga van az ország költségén fittetni és világítani lakását, — de ebben sem volt egészen szerencsés. Ha joga van tessék be venni a költségvetésbe s ha megszavazza az országgyűlés, akkor valóban lesz joga hozzá. Mig a költségvetésben kitüntetve nincs, addig legalább is kétséges. A legfőbb vádról azonban, a katonaszabadításról ezuttal is hallgatott a miniszter.

Ha rossz, vagy hiányos a becsület vé-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Őrült?

Irtá: Catulle Mendes.

I.

Gyönyörű beszéd volt. Level ur, ki akkor még kereskedelemügyi miniszter volt, még nem emelkedett sohasem a nézetek ily magaslatára és sohasem beszélt még ilyen tüzzel.

Beszédének tárgya fellelkesítette őt és ezért magával ragadta a hallgatóságot.

Mindenfelől a hangos tetszés-nyilatkozatok és tapsok hallatszottak, az egész házon pedig átvonult a csodálkozás moraja, mely többet ér a legzajosabb sikernél. Szóval a beszéd teljes sikert aratott, csak a végén vettek észre egy jelentéktelen közbejött esetet.

— Igen, uraim — mondotta a miniszter — Franciaországban éppugy, mint Amerikában, a régi kontinensen éppugy, mint az új földön . . .

E pillanatban valamilyen kellemetlenség érthette, mintha valami zavarná és gondolataitól elvonná, Lebel Morgan félbeszakította beszédét.

Csakugyan intett a teremszolgának, a ki sietett az emelvényhez feljutni és hallani lehetett, midőn a miniszter mondotta:

— Látja ön ottan a csontvázat, a mely a harmadik sorban Lokroy és Madier de Montjan

urak közé ült. Kérem, mondja meg neki, hogy sziveskedjék távozni. Mondja meg neki ugy, hogy meg ne sértse, de hiszen be kell látnia neki, hogy itt nem szabad maradnia.

A teremszolga meghökkenve nézett a miniszterre, mintha szavait nem értené.

— Ah! — mondotta a miniszter — köszönöm, már nem szükséges. Láthatja, hogy már magától távozik — és mintha semmi sem történt volna, tovább folytatta beszédét: Franciaországban éppugy, mint Amerikában, a régi kontinensen éppugy, mint az új földön . . .

II.

Ugyanazon napon este Delton orvos bejelentés nélkül belépett a miniszter szobájába, mert az orvosnak meg volt ez az előjoga már évek óta.

— Mindenekelőtt fogadja jó kívánataimat a rendkívüli sikerhez. Ez a beszéd őnt az elnöki szék jelöltjé teszi. Pompásan sikerült. De mit az ördögbe akart azzal a csontvázal? Én magam nem voltam ott, de hallottam beszélni róla. Milyen története van e csontvázalnak? Ön valószínűleg csak tréfát akart üzni, a mi különben nem szokása?

— Tréfát? — ismételte a miniszter szeliden, melankólikusan mosolyogva. Ő a komoly ember, ki annyit tapasztalt, tréfát üzne?

— Nem. Ez nem volt tréfa. Határozottan láttam a csontvázat, a mint Lokroy és Madier de Montjan urak közé ült. Fekete ruha volt rajta és hustalan csontkezében tartotta a klak-

kot, melyet lábának felső csontjához szorított. Hány óra van most, kedves Delton?

— Még nincsen kilencz óra.

— Jó, ha nincs más dolga, maradjon nálam. Megiszunk egy eszébe théát és én majd bemutatom a csontvázat, mely bizonyára eljön. Miután ő nem beszél, rendszerint egy párthi sakkot vagy ecartét játszunk együtt. Ma, ha úgy tetszik, whistet is játszhatunk, mert vele együtt hárman leszünk.

A doktor, ki visszahanyatlott a faultilbe és száját nyitva felejtette bamulatában, kétszer háromszor simította végig homlokát kezével, mintha gondolatait rendbe szedni akarta volna.

— Ön azt hiszi, hogy megbolondultam? — folytatta a miniszter jóakaróan, de egy kissé gunyosan mosolyogva.

De legyen egészen nyugodt. Tökéletesen eszemnél vagyok és daczára öregségemnek, szellemi tehetségeim hála Istennek nem hagynak semmi kívánnivalót hátra.

Hogyan juthatnék én számokkal foglalkozó ember ahhoz, hogy képzeletemnek szabad utat engedjek. Babonás sem vagyok. Sőt nem is hiszek. Mégis egy csontváz, egy valóságos csontváz mindennapi vendégem, ismerősöm, barátom. Csontváz, mely járkál, leül, kezét nyújtja nekem, egy kézmozdulattal egészségem után tudakozódik, köszön és távozik. Ne kérjen róla felvilágosítást tőlem, mert nem tudok és nem is tudnék adni. Egyszerűen csak konstatalom a tényt.

Egy lehetetlenséggel állok itt szemközt, a

delmének módja — tessék segíteni rajta. A kormányon levő pártnak meg van hozzá a módja, éppen azért nincs joga kibúvót keresni.

Polgári házasság Németországban.

A »Germánia« írja, hogy azon hír, a mely szerint a vallásügyi tanács a kötelező polgári házasság megtartása mellett nyilatkozott volna, nem felel meg a valóságnak, mert a vallásügyi tanács azt javasolja, hogy a polgári törvénykönyvnek a házasságra vonatkozó pontjait akként változtassák meg, hogy az anyakönyvvezető csak az előzetes alakításokat intézze el, a házasságkötésének megtörténtéről pedig a lelkész jelentéséből értesüljön. Ez álláspont megfelel a konzervatív párt követeléseinek s így remélhető, hogy a házasság intézményének reformja nem sokáig késlekedik.

Törvénytelen illetékek.

Az adók és illetékek rengeteg sokfélesége óriási teherrel nehezedik az »adó-alanyok« vállaira. Ennél azonban sokkal nagyobb baj, hogy ezeket a számlomra méltó »adóalanyokat« nemcsak a törvényesen megengedett adókkal és illetékekkel terhelik meg, hanem részint a tudatlanságból, részint a bürokratizmus ferde kinövéséből nagyon sok esetben olyan adókat és illetékeket fizettetnek a szegény gazdákkal és iparosokkal, amelyeket fizetni abszolút nem kötelesek.

Igy különösen a kereskedelmi és iparkamarai illetékek behajtásánál észlelhetők botrányos állapotok.

A pénzügyigazgatóság az adófénykönyvből évenként kiírta a kamarai illetékek fizetésére kötelezettek névsorát. Arra persze nem gondol senki, hogy az a szegény és tudás nélkül való diáknista ne írjon bele a lajstromba olyanokat is, akik a kamarai illetéket fizetni nem kötelesek. S mivel minden névért egy krajczár honoráriumot kap a pénzügyigazgatóság diurnistája a kamarától: két-, háromszor, sőt ötször is

leírja egymásután ugyanazt a nevet, hogy a honoráriuma nagyobb legyen, s így három- négyyszer is követelik ugyanazon illetéket az adózótól, — amelyet az eredetileg talán egyszer sem volna köteles fizetni.

A pénzügyigazgatóságnál nem érnek rá figyelembe venni a törvény rendelkezését, s a kamaránál szintén nem érnek rá revidálni a pénzügyigazgatóságnál törvényellenes módon összeállított névsort.

Igy a **nagyváradi kereskedelmi és iparkamara** fennállása óta szedi a kamarai illetéket a **nyilvános számadásra kötelezett vállalatoktól és egyesületektől, a dohánytözsde-tulajdonosoktól, a vásár-hidvám-kompés révbérlőktől és a vasúti vállalatoktól**, holott az 1868. évi VI. törvény cikk értelmében a felsoroltak **kamarai illetékek fizetésére nem kötelezettek**. Továbbá szedte a kamarai illetékeket az utóbbi két év kivételével az italmérési (regále-) fogyasztási adó- és szesz-kizárólagos jogbérlőktől is, holott tőlük sem törvényesen követelte a kamarai illetékeket. Megtörtént, hogy földbirtokosoktól is követelték, hogy járuljanak hozzá a kereskedelmi és iparkamara fenntartásához. Ha valaki esetleg rekriminálta a rá kivetett illetékeket, s törvényes alapon állott, akkor nem követelték tovább az illetékeket, — de a többi adózón aki nem rekriminált, azért egész nyugodtan behajtották, s a jogtalanul beszedett illetékeket nem fizették vissza.

Igy történt ez a budapesti, győri, pozsonyi, pécsi, szegedi, temesvári, aradi, debreczeni, miskolci, kolozsvári és marosvásárhelyi kamaráknál is, ahol mindenütt törvénytelen módon szedték be a kamarai illetékek egy részét.

Ha a kereskedők és iparosok képtelenek vagy nem akarják a saját költségükön fenntartani az érdekeiket oly hathatósan védelmező kamarákat, ám forduljanak az államhoz segítségért, — de hogy törvénytelen módon olyanokat is megadóztatnak, akiktől illetéket szedni nem jogosultak, az már mégis türhetetlen eljárás.

— — —

melyhez lassankint hozzászórtam. Eleinte küzdöttem ellene, letagadtam, a mit láttam. De nem volt igazam. A csontváz létezik, mert látható, meg lehet tapintani, érzékelhető. Mit csináljak? Ez igazság, valóság, melyet nem lehet eltagadni. És tudja, mi kelténél fel csodálkozósomat? — Ha a csontváz most el nem jönne.

Mert életemnek egy részét képezi, éveimnek egy része lett.

A mai napig még nem beszéltem róla senkivel, mert vendégem mindig bizonyos tartózkodást tanúsított megjelenésében. Sohasem jelent meg, hanem egyedül voltam és nem avatkozott ügyeimbe. De miután ma nyilvánosan megjelent, azt hiszem, felvagyok mentve a kötelezettség alól, hogy továbbra is hallgassak róla. Tizenhat éves voltam, mikor először jelent meg előttem. Tizenhat éves voltam, de szerelmes.

Első szerelmem volt.

Egy szép, napsugaras tavaszi napon elmentem a leánynyal, kit szerettem, az erdőbe.

— Ezt a rózsát akarom — mondotta a leány. De mielőtt kinyújtottam volna kezemet a virág után, egy másik kéz már letörte. Sárkás, kiaszott csontkéz volt, mely a virágot nekem nyújtotta, a mialatt a csontváz feje felém nevetett. Sápadtan a félelemtől elfutottam és két hónapon át élet és halál között lebegett a nyakamon, anyámat, az orvos mögött folyton láttam a csontvázat. Midőn felgyógyultam, akkor is folyton láttam. Ha olvastam, a hátam mögött nézett a könyvbe, ha sétálni mentem, velem jött. Velem élt. Eleinte borzasztó pillanatokat, rémes órákat kellett átélnem. De lassanként hozzászórtam és szívesen beszéltem vele: mert ő beszélt velem anélkül, hogy szólt volna. És

igy velem jött életemnek minden változásán, fáradságán át. Mint katona bajtársam, mint diák barátom volt.

Nem nősültem meg, mert féltem, hogy betolakodik házasság életembe is, mert mindig itt van nálam mindennap.

De miként mondtam, bizalmas barátom volt, kit már nem nélkülözhetek.

E pillanatban kinyílt az ajtó.

— Excellenciád csontváza — jelentette a szolga, de az ajtón át nem jött senki, csak az elő szobának sötétsége vetett egy kis árnyékot a szobába. Bejött a szobába a — semmi.

— Kérem, lépjen be, — mondta Level Morgan. Felkelt és széket kínált a láthatatlan vendégnek.

Az orvos kisuhant az előszobába.

— Miért engedi magát át ura rögeszméjének. Miért támogatja őt benne? Nem látja, hogy beteg.

— Beteg? — mondotta a szolga csodálkozva. Hát nem látja ön a csontvázat? Biztosítom, hogy benne van. Hiszen nekem, ki minden este bebocsátom, csak tudnom kell!

III.

Delton az orvos, a kitől mindezeket tudom, a következőket beszélte el nekem:

— Másnap ismét meg akartam látogatni a minisztert. A betegség melybe esett, gyógyítható volt. A rögeszmét ki kell szorítani fejéből.

Beszélni akartam vele erről és meggyőzni őt, hogy az egészet csak képzelem. De hiába, szobájának ajtaja be volt zárva.

Talán szégyelte a beteg, hogy titkát elárulta és gyengeségét felfedte előttem.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Márczius 23.

Ülés kezdete d. e. 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Molnár Antal, Esterházy Kálmán gróf, Balogh Géza.

A kormány részéről jelen vannak: Fejérváry Géza báró, Josipovich Imre, Daniél Ernő, Lukács László.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: bemutatja Jónás Odön, a brassói kerület megválasztott képviselőjének megbízó levelét.

Kiadják az állandó bizottságnak.

Bemutatja gróf Horváth-Toldy Lajos levelét, melyben egészségének helyreállítása céljából 6 heti szabadságot kér.

A Ház a szabadságot megadja.

Következik a napirend:

a honvédelmi tárca költségvetésének általános tárgyalása.

Helpy Ignác: Nem tudja megérteni, hogy akad miniszter, a ki egy hadseregnek tüzéséggel való ellátását fölöslegesnek tartja. Azt mondja a miniszter, hogy a 40-es években volt ennek értelme, mert akkor az országban nem voltak egyáltalában képzett tüzerek, hanem most, mikor a közös hadseregnek vannak tüzerek, fölösleges a honvédségnél, mert a közösködtől akármikor lehet tüzéséget beosztani a honvédsapatokhoz. Ez az okoskodása a miniszternek nagyon erőszakos, mert akkor épp úgy el lehet venni a honvédségtől a lovasságot is, mert hisz van lovasság a közös hadseregben, minek legyen a honvédségnél is. Arra vonatkozólag, a mit a miniszter a honvédségredeknek magyar történeti nevekkel való ellátását illetőleg mondott, Lits beszédjében maga kizárta azt, hogy olyan nevek adjanak a honvédségredeknek, melyek talán az uralkodó házat sértethetnék, s a miniszter mégis holmi czélzásokról tesz említést. Ő pártja nevében tiltakozik minden gyanúsítás ellen. Beszéltek azután itt bizonyos hagyományos szellemről s a miniszter azt kérdezte, hogy mi az a hagyományos szellem? Hát a miniszter egész beszédében is meg van az, mert az a hagyományos szellem, amely mindenben, a mi szent a nemzet előtt, dinasztiaellenes tendenciákat lát. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbalon.) Kérde a minisztert, hogy a közös hadügyminiszter mi jogon avatkozik a honvédség dolgaiba. Ehhez nincs joga, legföllebb

Annál figyelmesebben vigyáztam most mindenre, a mit beszélt, tett, irt. de beszédében, gondolkodásában oly éleslátást, tetteiben és könyveiben a szellem oly világos jeleit vettem észre, hogy azt hittem hogy az egész csak pillanatnyi zavar volt, a mely szellemi életében beállott.

Elmult három év. Egy napon táviratot kaptam. Valaki »Baptiste« névvel Level Morgan halálos ágyához hívott: mire a haldokló szobájába érkeztem, már nem volt remény felgyógyulásához.

A lelkész éppen eljött ágyától, hogy nekem az orvosnak helyet kínáljon. De én mindjárt láttam, hogy néhány óra múlva meghal.

Egészen közel mentem az ágyhoz, melyben Level Morgan borzasztóan küzdött a halállal.

— Ott, ott van ő! mindig! a csontvázak! itt . . . itt . . . gyermekek . . . jámbor férfiak . . . egész temető. Hogyan nevetnek és vihogognak . . . Látjátok, mint tánczolnak, futnak, repülnek és nevetnek? Segítség, segítség! Megfogják a kezeimet. Elvisznek.

Segítetek, segítetek!

Csak téged szerettelek, nem mind . . . elnyomnak . . .

Ekkor felkiáltott és felugrott az ágyból — és holtan visszaroskadt az ágy végére.

— Tehát igazán örült volt? — kérdeztem Delton orvostól.

— Örült! — mondotta Delton.

Én nem tudom, mert a mikor haláltusáját vívta és beszélt, nem, nem láttam őket, de az egész szobában, a függönyök és butorok mögött hallottam az összeütköző csontok zörgését és a csontvázak nevetését . . .

háboru idején, akkor sem neki, hanem a fővezérnek. Azt mondta a miniszter, hogy 22 éven át szívén viselte a honvédség ügyeit; hát azt szóló is elismeri, hogy a miniszter szívén viselte a honvédség dolgait, de nem úgy, mint magyar ember, hanem mint osztrák tábornok, s ebben nincs sok köszönet. A miniszter maga az, a ki legelőször gyanúsítja a magyar nemzetet, s Bécsben azt mondja: vigyázzatok, ne adjatok a magyarnak teljes hadsereget. Határozati javaslatát elfogadásra ajánlja. (Helyeslés a bal- és szélső balon.)

Tóth Ernő: Foglalkozva a költségvetéssel, azt látja, hogy a miniszter a költségvetést úgy állítja össze, hogy a költségekben szabad tetszése szerint járhatson el, a mi nek pedig alkotmányos országban nem szabad előfordulni. Polemizál a miniszterrel és a költségvetés több tételét helytelennek találja, s éppen ez indította őt arra, hogy határozati javaslatát, melyet újból is elfogadásra ajánl, benyújtja.

Hódossy Imre: A miniszter megkísérelte érdemlegesen megcáfolni azokat, a miket szóló az »Utasítások«-ra vonatkozólag mondott; ez azonban neki nem sikerült; ismételtén állítja, hogy a közös hadügyminiszternek hadkiegészítési ügyekben a honvédséget illetőleg a 67. XII. t.-cz. értelmében kormányzati hatásköre nincs. A honvédelmi miniszter által kiadott utasítások a törvényvel homlokegyenest ellenkeznek, mely ellentétet az ő határozati javaslata megszüntetné, miért is azt elfogadásra ajánlja.

Ugron Gábor: Elfogadja Hódossy hat. javaslatát, mert a miniszter a 67-iki XII. cikknek nemcsak a 12. szakaszát sérti meg, de nem veszi figyelembe annak többi szakaszait sem. Kérdi a minisztertől, hogy mint alkotmányos miniszter, hogyan tartja megengedhetőnek azt, hogy a honvédség és a közös hadsereg kiadásai közösen számoltassanak el? A miniszter a törvényhozást rossznak tartja, pedig ha jó a nemzet pénze, akkor jónak kell lenni annak az országgyűlésnek, mely a nemzetet képviseli, s jóknak kell lenni azoknak a törvényeknek, melyeket az országgyűlés hoz s melyeket a miniszternek respektálni kötelessége.

A képviselők beszédjeit megbírálják a képviselők, de a karzati közönségnek beleszólani nem szabad. A miniszter is, nem mint képviselő, csak mint államhivatalnok van jelen, miért is neki nincs joga bírálni a képviselőket, ő csak a felvilágosítások mellett maradhat. Itt ők az urak, a miniszter csak alkalmazott. (Nagy derűlttség.) Ezt csak azért hozta fel, mert a miniszter beszédében olyan formát mondott, hogy ha mások pazarolják az időt, ő is szólhat hosszasan.

Kérdi azután, mi az oka annak, hogy újabb a katonai czikkék beszerzésénél a nyilvános árlejtéseket lehetőleg kerülik. 5 bécsi iparos a Magyar Hírlap-hoz intézett e tárgyban panaszos leveleket, melyet eljuttattak azután a honvédelmi miniszterhez. A miniszter erre azt válaszolta, hogy kisebb árlejtés mellőzésével sikerült az élelmezési szereket olcsóbban beszerezni. Ha a miniszter az éveken át folytatott eljárást így saját tetszése szerint megváltoztatja, akkor természetesen nem is szükséges hogy expozist tartson. De meg nem is áll az, hogy olcsóbban szerezték be az élelmiszereket, mert hisz leszállott ezek ára s a gazda bizonyára nem adja még a rendes alacsony áron alul is az élelmiszereket.

Azt mondotta a miniszter, hogy a honvédség részére külön büntetőtörvénykönyvet alkotni nem lehet. Hát szóló ezen csak mosolyogni tud. Szól azután azokról a becsületbiróságokról, melyeket Magyarországon a közös hadseregbe és kivált a honvédségbe az országgyűlés tudta nélkül csempésztek be. E becsületbiróság határozatai szerint az itéletnél fölebbezésnek nincs helye. De hát a miniszter másképen jár el. Felhossa a Szemeczet Emil esetét, akit a becsületbiróság fölmentett a királysértés vádjára alól, mire a miniszter más becsületbiróságot hivatott össze, Szemeczetet degredáltatta, és az első becsületbiróság tagjait üldözte, nyugdíjba küldte. Így jár el egy alkotmányos miniszter?

A tüzéségről szólva, adatokkal, más hadseregek összehasonlításával bizonyítja, hogy a 2 évi szolgálati idő elegendő arra, hogy a tüzéséget tökéletesen ki lehessen képezni.

Attér ezután a miniszter által eszközölt por-

cellán és ezüst készlet vásárlására. Megjegyzi, hogy a felszereléshez csak az állandó dolgok tartoznak valamely épületnél, azután következik a bebutorozás, s végül a felszerelés. Mi a minisztereket azért tartjuk, hogy kötelességüket végezzék, de semmi gondunk arra, hogy milyen kanállal esznek. De különben is a minisztertől, aki 12000 frtot huz, elvárhatja az ország, hogy a saját kanálával egyék. Ami pedig a fűtést illeti, arra megjegyzi, hogy nem volna reá szava, ha az egész épület központi fűtéssel volna ellátva, de mikor a fűtőanyagokat be kell hordani a helyiségekbe, akkor talán a miniszter magánlakását mégis csak el kell választani a hivatalos helyiségektől. Nem az a pár ezer forint jött itt szóba, hanem maga az elv.

Szól azután a miniszter azon gyanúsításáról, melyet minden ok nélkül hangoztatott a miniszter, a ki csak fokozza ama bizalmatlanságot, mely nemzet és uralkodó között esetleg ellentéteket hozhatna létre. Kérdi, hol fog találkozni olyan ember, aki a nemzetet és dinasztiát egymás közelébe hozza, aki megérteti az uralkodóval, hogy a nemzet és királya egymás bizalmára, egymás támogatására vannak utalva.

A miniszter működéséről nem lesz más felírva a történelemben, mint az, hogy olyan ember volt, aki magyarnak született, de úgy a hadseregben, mint a parlamentben az osztrák érdekeket szolgálta. A költségvetést nem fogadja el. (Hosszantartó lelkes éljenzés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Az ülést 5 perczre felfüggeszti.

Szünet után

Fejérváry Géza báró, honvédelmi miniszter: Ez idén a honvédségnél a szolgálati 2 évi időtartamot véglegesen szándékozik keresztülvinni, miért is a létszám nagyobb lesz, s így a kaszárnyák kibővítéséről gondoskodni kell és pedig mindenütt az egész országban, ahol honvédség van. Az erre szükséges összeget most még nem tudja, de bejelenti, hogy az építkezésekre nézve már most fog szerződéseket kötni, a költségvetést pedig az 1898—99-iki években fogja beterjeszteni.

Bejelenti, hogy a koronaörséget újjá fogja szervezni, ami szintén némi költség-többletet fog előidézni.

A szavazás.

Fejérváry Géza báró, honvédelmi miniszter röviden reflektálva az előtte szólókra, elfogadásra ajánlja a költségvetést.

A ház nagy többsége erre megszavazta a budget-t, s a beadott határozati javaslatokat elvetette.

TÁJÉKOZTATO.

- M á r c z i u s 25. Fősorozás a tüzoltó őrtanyán.
 > 25. A vaskóh vidéki taka ékszövetkezet II. közgyűlése d. u. 9 órakor.
 > 25. A rabsegélyező egyesület évi közgyűlése.
 > 26. Tisztújító városi közgyűlés d. e. 10-kor.
 > 29. A biharmegyei népnevelési egyesület közgyűlése d. e. 11 órakor.
 > 29. Mútrágyagyár részvénytársaság közgyűlése d. e. 9 órakor.
 > 29. A biharmegyei nemzeti kaszinó egyesület évi közgyűlése d. u. 4 órakor.

UJDONSÁGOK.

* **Az első fecskék.** Jön a fecske, daru, gólya; itt is van már közülök egynehány: előhírnökei a nagy tábornak, amely messze Délről most indul utnak, hogy visszatérjen elhagyott hazájába, régi puha fészkebe. A langyos szellő hírül adta nekik, hogy megérkezett a tavasz s föl is készült már, hogy kibontsa virágos főkötőjét, hogy fölékesitse virággal, napsugárral a nagy természetet. A langyos szellő hírül adta nekik, hogy nem kell már félniük dértől-fagytól, s a nagy tábor megindult vidám csicsérgéssel, hangos madárszóval. Előre küldtek egypárt maguk közül, hogy vajjon igazat mondott-e a szelid fuvalom, amely átsiklott az Adria hajjai fölött, s az előhírnökök nagyon jól érzik magukat az újra látott hazának enyhe levegőjében s hozzá is fogtak mindjárt, hogy kitatarozzák régi fészkeiket. Megjelentek Nagyváradon az első fecskék s a mai szép tavaszi napon látni lehetett már őket, amint a magasba vigan szántották az enyhe levegőt.

* **Jelölések a városi tisztújításra.** A városi tisztújítás alkalmából az egyes tiszt állásokra beadott pályázatok felett tegnap délelőtt tanácskozott Beöthy László főispán elnöklete alatt a kijelölő bizottság s megejtette a kijelöléseket. A jelölés eredményét, a dolog diskrét voltánál fogva, természetesen még nem hozhatjuk nyilvánosságra.

* **Kirándulások.** Az első tavaszi vasárnap igen sok vendéget csalt ki a Felix- és Püspökfürdőbe. Egész délután hangos volt a két fürdő környéke a sok diákyverektől, akiket Rátkay kivezetett, s a szépszámú kiránduló seregtől. Ha a tavasz állhatatos marad: pár hét múlva teljesen benépesül a még elhagyatottan álló két kiránduló hely.

* **Tisztújítás.** A függetlenségi és 48-as városi képviselők e hó 22-én tartották értekezletüket, hogy a 26-án megtartandó tisztviselőválasztás ügyét megbeszéljék. Az értekezleten megjelentek: Beczkay Lajos, Déry János, Fekete László, Kunyhóssy János, Mihálovits János, Schütz Albert, Stern Hermann, Szokolay Tamás, Vári Szabó Béla stb. Az értekezletet a 48-as kör helyiségében tartották meg. Vári Szabó Béla elnök előadja az értekezlet tárgyát: a városi tisztviselők választása. De mielőtt e tárgyra tértek volna, még egy felszólalást kellett elintéznük, amely szerint a 48-as képviselők is élni fognak a joggal, hogy mint a szabadelvű párt értekezleteiket szintén a városháza termében tartsák. Az értekezlet felhatalmazza az elnököt, hogy e jogának érvényesítésére megtegye a szükséges lépéseket. Ezután áttérnek a tisztújításra. Vári Szabó Béla ismételtén kijelenti, hogy a tisztújítás kérdésében pártérdekről nincsen szó, hanem irányadóul szolgáljon a városnak érdeke és csak azt óhajtja, hogy képesített és buzgó tisztviselőket kapjanak. Kunyhóssy János szerint itt azon kérdés forog fenn, hozzájárulnak-e a 48-as városi képviselők a többségben levő szabadelvűpárt jelöléséhez? Stern Hermann és Beczkay Lajos felszólalásai után Fekete László kijelenti, hogy a pártnak nehéz egyöntetű határozatot hozni, mivel a tagok gyakran nem vehetik magukat ennek alá. — Déry János hajlandó szavazatát a párt határozatának alávetni, mert a párt tagjainak az ilyen kérdésekben szolidárisoknak kell lenniük. Szokolay Tamás, Schütz Albert és Mihálovics János felszólalásai után az elnök kimondja, hogy e kérdésben pártérdekek nem forognak fenn, ezért konkrét határozatot nem hoznak a tisztújításra vonatkozólag és az egész ügyet nyílt kérdésnek hagyják.

* **Kinevezés.** Szunyogh Péter alispán a megyei közkórháznál megüresedett irnoki állásra Karpér József kir. adóhivatali iktatót nevezte ki.

* **Áthelyezett szolgabírók.** Beöthy László főispán Ertsey Lajos tb. főszolgabírót Érmihályfalváról Beélbe, — Dávidházy János szolgabíró pedig Beélből Érmihályfalvára helyezte át az illető főszolgabírók mellé.

* **A honvédegyelet gyűlése.** A biharmegyei honvédegyelet vasárnap gyűlést tartott a vármegye háza kistermében, melyen a 48—49-es honvédek szép számmal jelentek meg. A legfontosabb tárgya volt a gyűlésnek az az ország-szerte vitatott kérdés, hogy az 1848—49. honvédaggastyánok, illetve a honvédegyelet képviselői részt vegyenek-e a millenniumi ünnepségek alkalmából a király ő Felsége előtt elvonuló hódoló felvonulásban. Szász Ágoston elnök hosszasan foglalkozott a kérdéssel s azt javasolta, hogy az agg honvédek ne vegyenek részt a felvonulásban, mert ez esetleg viszatetszést kelthetne a királyi családnál s a régi dolgok emlékének felidézése kellemetlen hatással lenne. Többen ellenkező nézetben vol-

tak s végre mégis elhatározta az egylet, hogy a feivonulásban való részvételt nem javasolja, s ellene nyilatkozik.

* **Gróf Rhédey Lajos levele.** Vasárnapi lapunkban megemlékeztünk a nagyváradi polgári katonaság 1809. évből megmaradt két szép lobogójáról, a melyet a város felküld az ezredéves kiállítás hadtörténelmi csoportjában leendő kiállítás végett. A lobogókat gondosan becsomagolva tegnap küldte fel a város, gróf Rhédey Lajos, a nagyváradi polgári katonaság felelőseinek s főispáni adminisztrátornak egy levelével, a melylyel a polgári katonaságot feloszlatta. Az érdekes levél a következő:

924. sz.

A NVárad és VOlaszi Polgári Katonáságnak.

Mária Beatrix királyi Főherceg Asszony méltóztatott kötelességembe tenni, hogy a Nagy-Várad és V.-Olaszi Polgári Katonáságnak Ö Hertzegsége körül, tsak nem hét Hónapokig tartó itten mulatása alatt véghez vitt szolgáltatásával való megelégedésnek és erántok viseltető kegyelmességének tolmácsa legyek. Mely különös érdemű parancsolat teljesítése keves alkalmatosságot szolgáltat részemről is kinyilatkoztatni azt, hogy ezen két Városnak Polgári Katonásága példás magaviselete, szolgálói való készsége és a reá bízott dolgoknak foglalkozás nélkül való teljesítése által, benne helyezett bizodalmanak tökéletesen megfelelően, kellemetes leszen előttem annak emlékeztete, hogy ezen Polgári Katonáság felállításának eszköze voltam és erántam kinyilatkoztatott figyelmeségének és jó indulatjának tapasztalása mindenkor örömmre fog szolgálni.

Most tehát elutazván már Városunkból, a Királyi Fő Hertzeg Asszony — kinek is örök emlékeztete késő maradékunknál is legmélyebb tiszteletbe fog tartatni, — mind a két Városi Polgári Katonáság az eddig való Katonai szolgálat tételtől ezennel felszabadittatik és megmaradván mind forma ruhájok, mind azok a rendszabások, melyek ezen Polgári Katonáság formálásának minéműségére nézve kiadattak, Innepnapokon és különös tisztelettel kívánó alkalmatosságokban ezután is megfognak szolgáltattani a katonai szolgálat eránt; — Az én szíves hajlandóságomra pedig mindenkor számot tarthatnak.

NVárad, 27dik Áprilisb. 1810.

Gróf Rhédei Lajos
Főispáni administrator.

* **Szalonka vadászat.** Minden vadásznak a legforróbb vágya, hogy ilyenkor »huzás« idején szalonka kerüljön a puskája elébe. Járják is az erdőket, berkeket, ahol a hosszú csőrű szárnyas jelenlétét sejtik. Vasárnap délután előkelő vadásztársaság rándult ki szalonkalesre a Félix fürdő környékére. Ugylátszik azonban, hogy még nem érkezett meg a szalonkák zöme, mert mindössze Lovassy Andor megyei első aljegyző látott egyet, szerencsésen le is puskázta.

* **A becsületes oficer.** Háziezredünk egyik közszeretben álló főhadnagyához a napokban bekopogtatott egy vasuti ör:

— Instállom alássan, tekintetes főhadnagy ur, legyen az ujszülött kis fiannak a keresztapja.

Nagyon szépen kérte, s a főhadnagy — mit volt mit tennie — elvállalta a keresztapaságot.

— Hát aztán hogy jutott magának eszébe, hogy engem szólított fel a keresztapaságra.

— Instállom alássan, a főhadnagy ur olyan becsületes oficernek látszik.

— Ejnye erre arra, hát a többi oficer nem becsületes?

— Dehogynem, csakhogy a főhadnagy urat láttam a mult vasárnap a templomban énekelni.

A »becsületes oficer« a meghatottságtól remegő kezekkel adott az új »komának« két ezüst forintot.

Megnézi a »koma« az ajándékot, s kitör belőle a keserűség.

— Instállom alássan tekintetes főhadnagy ur, tessék még egy forintot — kölesön adni.

* **A tőzsdések panasza.** A kereskedők és szatócsok közt erősen panaszkodnak a nagyváradi pénzügyigazgatóságra. Azt állítják, hogy a pénzügyigazgatóság, mihelyt valamelyik szatócs ellen a vasárnapi munkaszüneti kihágása miatt vádat emelnek, a rendőri vizsgálat eredményének bevétele előtt egyszerűen elveszi az illetőtől a tőzsdéjogot. Egyszerűen közöljük a panaszt s hisszük, hogy ha igaz a dolog, Papp Miklós pénzügyigazgató méltányosan fog intézkedni.

* **Novara emléke.** E hó 23-án szép ünnepe volt az aradi 33-as ezrednek. Ugyanis e napon a Novaranál elesettek emlékeztetére a várban ünnepi tábori mise volt, a melyre az egész ezred díszben kivonult. Ezután magyar, német és román nyelven adták elő a legénységnek az évforduló történetét. A tiszti kaszinóban 1 órákor fényes bankett volt, a legénységet pedig megvendégelték. Délután különféle mulatságok voltak, a melyek későn értek véget.

* **Tolvaj diák.** Közöltük vasárnap, hogy a prem. főgimnázium VII. osztályának egyik növendékét, Varga Istvánt többrendbeli lopás miatt keresi a rendőrség. A tolvaj diákot a Zöldfa-utcai polgári kávéházban fogta el Dobai Sándor rendőr és vasárnap már tanári konferencia elé állították, hol bevallotta bűnét. Az esetről jegyzőkönyvet vettek fel, melyet felterjesztenek a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. A rendőrség előtt csak a téli- és őszi kabát lopást ismerte be, de olyan bizonyítékok vannak ellene, hogy a többiben is kétségtelen bűnössége. Más oldalról is érkeztek ellene feljelentések, nevezetesen: női felöltőt lopott és elzalogosította egy asszonynál, a ki most felvitte a rendőrségre. A tolvaj diákot, a ki, ugy látszik, bánja tettét, átkísérték az ügyészség fogházába.

* **Választások a jogakadémián.** Az elnököt választó jogakadémiai ifjuság vasárnap este pártértekezletet s utána pártvacsorát tartott a Zöldfa szálloda kistermében. Az értekezleten Wattay Gábor visszalépett a jelöltségtől, s minthogy már előbb Zubor Andor is visszalépett, most már csak egy jelöltje van az ifjuságnak: Nagy Zoltán III. éves. Alelnöki állásra Gyenge Bélát jelölték. A választás holnap lesz.

* **A fő-utcai botránny.** Held Ödön joghallgatót és Geréby Pál kereskedelmi iskolai tanulót tegnap délután hallgatta ki Gerő Armin rendőrkapitány. Az esetet a két fél különböző módon adta elé, azért az ügy tisztázása végett a tanukat is ki kell hallgatni. A kihallgatáson konstatálták, hogy a revolverek nem voltak megtörtve és így az ügy csak annyiban tartozik a rendőrséghez, hogy utcai összeütközést okozott. Ennek azonban komolyabb következménye alig ha lesz; valószínűleg a két iskola igazgatóságával közlik csak az esetet és hogyha a törvényekbe ütközik, fegyelmi uton fogják elintézni.

* **Megszűnt a sertésvész Csehben.** Ez évben legelőször Csehi községben konstatáltak hivatalosan a sertésvétsz. — A hatóság óvintézkedésének meg lett az eredménye, amennyiben a vész megszűnt. Vargha Lajos megyei állatorvos a vész megszűntéről jelentést tett az alispánnak.

* **A Garasos-híd bérlete.** Nagyváradi város tanácsa a Garasos-híd bérletére vonatkozólag felhívta Zách János eddigi bérletét és Fischer Hermann hájói lakost, aki a híd bérbeadását megfelebbezte, hogy hajlandók-e a megígért évi bért: 1200 frt 90 krt a megtartandó árverésen is fenntartani, amely esetben ez képezné az árverés alapját. Fischer Hermann beadványt intézett a tanácshoz, amelyben megígéri az 1200 frt évi bért, azonban kéri a bérletet árverés mellőzésével részére kiadni. Ebből pedig nem lesz semmi, mert éppen ő erőszakolná ki az új árlejtést.

* **Kedélyes élet.** Érdekes lakója volt pár napig a biharmegyei közkorháznak. Vincze Kocsis András csavargó eseléd a régebbi időből ismerős volt a kórház egyik ápolónőjével, a kinek a segédkezésével bejutott a kórházba a felügyelők tudtán kívül. Ott azután nappal a nagy ruhás kosarakban aludt, éjjel pedig, a mikor más mindenki aludt, az ápolónővel vacsorázgatót. Vasárnap azonban a ren-

des időnél egy kissé hamarabb talált kijönni a kosárból nagy veszedelmére. Éppen az asztalnál ültek már, hogy a mulatáshoz fogjanak, mikor meglepte őket a gondnok. A ki először nem értette a dolgot, de mikor megtudta, hogy mi is történik ott tulajdonképpen, azonnal telefonozott a rendőrségre és bekísértette a csavargót. Vincze Kocsis András most nemcsak nappal, hanem éjjel is alszik, az ápolónő pedig várja, hogy mi lesz vele.

* **Szerelmes csizmadiák.** Torma József igen csinos fiatal ember és csizmadia. Mind a két tulajdonsága csak veszedelmére van szegénynek. Nem sok ideje, hogy idejött Váradra, de ezen idő elég volt arra, hogy talán akarata ellenére is, mind elhódítsa kollegái elől az ideálokat. Mivel pedig csizmadia, hát ez nagy veszedelmére van, mert a vetélytársak nem ismernek tréfát, nem fogadnak el semmi magyarázatot, hanem egy titkos levél miatt felgerjedve, vasárnap este kegyetlenül elverték a csizmadia legényt. Az ellenlábás hősök — Faragó Sándor, Oláh Lajos, Lup György és Milló István — a verésen kívül még azzal is ijesztgetik Torma Józsefet, hogy ha el nem hagyja Váradot, hát az Isten legyen neki irgalmas. A rendőrség ezellája valószínűleg lehűti a tüzes vérű fiatalokat.

* **Miniatur vasut.** Az ezredéves kiállításon bemutatják a vasuti közlekedési eszközök fejlődését s a különböző idők mozdonyait, kocsiját apró formákban. Az államvasutak szegedi műhelyében tegnap készült egy miniatúr vonat, amely mozdony, szeneskocsiból és első- s másodosztályú vagonokból áll és nem sokkal nagyobb, mint valami játékszer. Az egész vonat öbe vehető és igen csinos, bravuros készítmény. Holnap a sikerült művecskét bemutatják Szeged város főispánjának, azután pedig felszállítják a kiállítás többi csesebecsési között.

* **Meglopta a gazdáját.** Olyan mindennapi dolgot jelez ez a cím, hogy nem is lenne érdemes róla írni, ha nem volna az esetben egy kis különös is. Weisz Mór kálvária-utcai szatócs fiókjából ugyanis egy idő óta feltűnő, mennyiségben tűnődezett az aprópénz. A szatócs a feleségére gyanakodott, aminek következtében családi jelenetek is voltak közöttük. Vasárnap azonban rajta kapták a cselédet, mikor a fiókban kaparásztot. A leány Jámor született Földiák Julianna tagadta, hogy ölopni akart volna, de a szeretője Bába József rávallott, hogy egész télen a lopott pénzből jártak bálba, s az nap is 7 frtot kapott tőle. A tolvajt és az orgazdát letartóztatta a rendőrség.

* **Mátyás király szobra Tatán.** Esterházy Miklós József gróf a restaurálás alatt levő tatai vár udvarán felállítja Mátyás király szobrát. A történelmi hagyományok szerint Mátyás királynak a tatai vár kedvenc mulatóhelye volt s a grófnak régi kedvencz terve, hogy ezt megörökíti egy felállítandó szoborral. A szobornü mintáját Strobl Alajos már el is készítette s folyamatban van a bronzbaöntés munkája. A mű mintegy 60 ezer forintba kerül s méltó dísz lesz Tatának.

* **L'Homme masqué.** A Sas nagytermében ma este utóljára fog fellépni a titokzatos bűvész-mester, még pedig ezuttal leszállított helyárrakkal, hogy a szegényebb néposztály is megnézhesse páratlanul álló mulatványait.

* **T. olvasóink,** főleg a ftdő lelkész urak figyelmébe ajánljuk Purger J. B. gródeni szobrász hirdetését. A »Krisztus-koporsó«, melyet ő Váradra megtekintés esetleg eladás végett küldött, igen díszes és részletfizetésre is megszerezhető. Bővebb felvilágosítást szíveségből ad a kiadóhivatal.

Lapunk egyes számai a következő hitelekben kaphatók:

Kiss Bávid kereskedése Fő-utca,
Sommerwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss ezégnél Kishid-fő,
Kutasi B. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,

Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca
Frankl Mari özsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadottak.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Páspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ³⁰ éjjel, személyvonat 11 ³⁰ d. e., 2 ³⁰ d. u., 11 ⁰⁴ éjjel.	Budapest-Páspökladány felé gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹² éjjel, vegyesvonat 7 ¹⁵ r., személyvonat 3 ⁴² d. u., 1 ⁴⁸ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ³⁰ éjjel, vegyesvonat 12 ⁰⁵ d. u., személyv. 3 ³⁸ délután, 2 ⁰⁸ éjjel.	Kolozsvár felől gyorsvonat 8 ³⁸ regg., 2 ¹⁹ éjjel, vegyesvonat 8 r., személyvonat 11 ¹⁷ d. e. 10 ⁴⁴ éjjel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ³⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³³ d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskőh felé vegyesvonat 4 ³⁵ reggel, 1 ⁴³ d. u.	Vaskőh - Belényes felől vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e., 9 ⁰² este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6 ⁴⁵ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felől vegyesvonat 8 ¹⁰ r., 9 ¹⁴ este
Ósi-Kót-Gyoma felé személyvonat 6 ⁵² r., vegyesvonat 2 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felől vegyesvonat 10 ³⁵ d. e. személyvonat 8 este.

EGYLET.

A postások egylete. A nagyváradai postatávirda igazgatóság kerületében alkalmazott posta-távirda altisztek és szolgák segélyegyletet alakítottak. Az alapszabályokat azonban a miniszter nem hagyta jóvá, hanem pótlás végett visszaküldte. Csekély módosításokat kíván.

Az ipartestület diszgyűlése. A nagyváradai ipartestület legutóbbi előljárásági ülésén elhatározta, hogy a millennium alkalmából május hó 3-án délelőtt 10 órakor diszgyűlést tart. A diszgyűlést a vármegyei székház nagytermében öhajtják megtartani s átiratban keresték meg S z u n y o g h Péter alispánt, hogy a gyűlés alkalmára engedje át a megyeház termét.

Olvásokör Remetén. A belényesi járásban levő Remete kisközség intelligenciája »Polgári olvasókör«-t alakított. Az alapszabályok szerint a kör célja: a társas életnek hasznos olvasmányok s művelt társalgás által a magyar nyelv fejlesztése s megengedett játékok általi szórakozás. Az új kör elnöke Francz Illés, jegyzője Bartha Ferencz. Az alapszabályokat betérjesztették az alispánhoz, felterjesztés végett.

Irodalom és művészet.

A Szigligeti-társaság ünnepélye.

Igen nagy közönség előtt tartotta meg emlékünnepélyét a Szigligeti-társaság vasárnap délelőtt a jogakadémia dísztermében. R á d l Ödön elnöki megnyitóját után Ö z v. S z e m é l y K á l m á n n é felolvasása következett az írás mesterségéről; felolvasását a hálás közönség zúgó tapsokkal jutalmazta. Dr. S z o m b a t h y István reáliskolai tanár Szigligeti irodalmi működését méltatta. Dr. B o d o r Károly pedig egy könnyebb filozófiai csevegést olvasott fel. Ö z v. S z e m é l y Kálmán felolvasását egész terjedelmében ehelyütt közöljük.

Az írás mesterségéről.

I.

Könnyedén odavetjük sorainkat a papírra vagy gyorsan átfutjuk a teleirt lapokat... s alig jut eszünkbe, hogy a kultura egyik leg-hathatósabb eszközét használtuk.

Látható jegyekben rögzítjük a gondolatot, vagy időben és térben távollevőnek eszméit vesszük tudomásul az írás jeleiből — s mindezt oly kevés fejtöréssel, fáradsággal, mintha nem is volna olyan nagy mesterség, hanem velünk született és nőtt tehetség, mert hisz első gyermekkorunkban szereztük meg, csaknem mindjárt a járás és beszéd után.

Naponta irunk — s nem érezzük az egyszerű vonásokon, hogy sok zseniáltság, hosszas, sokoldalú fejlődés kellett, míg ezek a jelek létrejöttek.

Végre is akármilyen előre haladott korban élünk; a tudománynak, művészetnek, akármilyen tökéletes eszközei állnak is már rendelkezésünkre, le kell vetnünk a közönyt, mikor az írás mesterségéről elmélkedünk. Mert hisz mind e vívmányok nem fejlődhetek volna ekkorát talán soha éppen ezen művelődési eszköz nélkül. El kell ismerni az írást mint a legfontosabb kulturtörténeti tényezőt, mely az emberi gondolat fennmaradását közvetíti, mely által az emberi művelődés erős alapokat nyert.

El kell ismerni, hogy ha nem is az írás tartja fenn a világot; de írással minden esetre fellehet forgatni a világot; hogy egy teleirt lap legerősebb fegyver lehet a hatalom kezében, leggyilkolósabb fegyver ellenség kezében, leg-hathatósabb szószóló, vagy legbiztosabban sujtó eszköz.

Nagyság, dicsőség, hallhatatlanság, élet és halál eszköze az írás.

Vagy nincs-e hatalma a halál fölött is?

Fölnyitja előttünk ismeretlen, régi világ rejtelmeit, föltámasztja halottaiból, megszólaltatja az évezredek előtt élt embereket.

Valamikor a Tigris partján nagy hirű, tündérszép városok voltak, remek palotákkal, miket ellenséges hadak, pusztító tűz lángja rommá tevének. Nyoma sem maradt, nyoma veszett a népnek, a mely azt építé. És most 25 század után felszínre kerülnek az ősrégi agyagtáblák az assyrok írásjeleivel s hangosan beszélnek csodás dolgokról, fényről, dicsőségről.

Az írás nagyon régi találmánya a népeknek. Legkedvezetesebb alakja a képirás (ez a legműveletlenebb népeknél bushmanoknál s ausztráliaiaknál ma is feltalálható) mely tárgyakat a maguk alkjában képekkel jelöli, az elvont fogalmak jelölésére pedig jelképeket használ (Fiatal nemzetek különösen bővelkedtek jelképi írásban, a mennyiben képzeletük erősebb volt, mint a milyen kifejlődésű a nyelvük s beszédben is rá voltak utalva a képek használatára) A képirás azonban igen fáradságos és nehezen olvasható írásnem volt, a képek felülről, alólól, jobbról vagy balról véve mást mást jelentettek s az ígétet is jelképileg kellett kifejezni. Fontos haladást tüntet fel az egyiptomi hieroglifje, mely egyszerűsített, tökéletesített képirás s átmenetet képez a tulajdonképi íráshoz.

Mind a képirás, mind a hieroglif fogalom írás, ideografikus; t. i. hogy a gondolat rögzítésénél a fogalmak nyerne kifejezést az írás jeleiben. Sokkal határozottabbá, gazdagabbá, válik az írás, a mikor hangirássá (phonetikus) lesz, a mikor többé nem fogalmaknak, hanem az azok jelölésére szolgáló szónak a képét rögzítik. Aztán átváltozik az írás szótagirássá, a midőn kevesbednek, kiélesednek az írásjelek, végre az egyes hangzónak keres jelet a talá-lékony emberi agy s ime a hang betűvé öltözik. Ismét kevesbedik az írásjegyek száma — mert hisz hangzó kevesebb van, mint szótag — s végre 20 és néhány egyszerű jelben létrejön a betűírás, melylyel a természet gazdag országának minden fogalmát, minden emberi nyelven ki lehet fejezni.

És nem tudja senki, kinek köszönhető a a mesterségek ezen remeke vagy mely kornak szülötte az.

Ott hol az emberiség bölcsője ringott, távol napkeleten még mindig találunk sziklakon, oszlopokon, épületromokon írásjegyeket fölvsve, melyek mind mélyebben visszavezetnek az ókor homályaiba; a legrégebb ilyen emlékek pedig el is kallódtak az idők foragtagában.

Annyi áll, hogy a kulturnépek összes ábeczésének ősanja a föníciai abc. Ezek a betűk azonban eredeti alakjukban az egyiptomi hieroglifekhez mutatnak hasonlóságot, miért is az egyiptomiakat kell az írás legrégebbi mestereinek tartanunk (Az abc-nek föltalálását egyiptomi mondák egy Thoth nevű bölcsnek tulajdonítják.) Tőlük lesték el a föníciaiak még a pásztor királyok előtti korszakban az írásjegyeket s az általuk zseniálisan feltalált szóelemek, hangok jelzésénél ezeket a meglevő mintákat használták fel elferdítve, megrövidítve.

Fontos lépés az írás történetében, mi-

kor átvitorlázik a föníciai partokról Európába.

A föníciai kereskedők sok csecsebecsét vittek aranyból, ezüstből, sok drágakövet, purporköntösöket Görögországba (nem is volt sikk görög asszony, a ki nem Sidonból rendelte kötőseit, éppen mint a modern magyar asszony Bécsből, Párisból) de a legbecesebb árut a monda szerint Kadmus phöníciai herceg hozta a műveltség iránt fogékony görögöknek: 16-ot hozott nemzete betűiből. (A phön »abc« csak 15 jellel bírt, melyek ugyanannyi alaphangnak feleltek meg. Később, mikor a hangoknak tüzetesebb árnyalatait s változásait felismerték, keletkezett még 7.) A hellenek kaptak a szellemes találmányon s csakhamar tovább is fejlesztették, (Palamedes tábornok, a mérleg, a világító torony, a mértékek nagyészű feltalálója, ki Agamemnonnal Troja alatt harczolt, 4 betűt eszelt ki a pöníciai ab-hez) így jött létre a 24 betűs u. n. jóni »abc« Görögországban, mely lehetővé tette a valaha ott élő kiváló emberi elmék nyilatkozatainak megörökítését.

Kereskedő nép ringatta az írás bölcsőjét s mutatta be az ifjut a világnak. A kalassikus görög világ nevelte nagygyá; aztán került Róma híres törvényhozóihoz, kik férfivá fejlesztették, kiélezték vonásait, lassankint betetőzték a nevelést (Az »y« és »z« csak a köztársaság végén jelent meg Rómában, akkor már olvashattak á-tól z-ig) Így keletkezett a latin »abc«.

A kereszténység elterjedése azután szárnyakat adott az írásnak s gyorsan eljutott az a legtavolabbi országokba. Cyrillus a IX században szlávra lefordítva a bibliát, a görög abc-ből megalkotta az orosz írást. Ulfilás a IV. században gótra fordította a bibliát s ugyan-csak a görög abc nyomán új írást eszelt ki, átvéve a régi germán írásból a runajegyekből egy néhányat.

A runákat a legrégebbi császárság idejéből való római abc-ből származtatják, mások közvetlen a phöníciai abc-ből. Ezeket az ősgermánok pálczákra, kőre, fémre vésték (Buchenen Staben, Buchstaben) A runairás az északi germánoknál, svédeknel soká fenn tartotta magát pl. az Edda dalokban, de nagyon tökéletlen volt; nem csoda, hogy kiszorította az V században a latin abc.

Hogy a német (gót) írás mégis oly különböző az általánosan elterjedt latintól, azt a német szerzeteseknek tulajdonítják, ezen hangszorgalmu szoba tudósoknak, kik a középkor írásmesterei voltak s tulságosan kiczifrázták nemzetünk betűit. A nemzetek aztán talán esupa hazafiságból — ragaszkodnak ama czifra és szemrontó szegletes íráshoz, mely ellen ujabban maguk a német tudósok kikelnek. (Ki is van derítve, hogy sehoh a világon nincs annyi rövidlátó mint Németországban s ezt az írásuknak lehet betudni.)

Az angolok és francziák is kieszeltek egy külön nemzeti írásmódot, de visszatértek a latin betűkhöz, mely most már az orosz, német kivételével minden művelt nép sajátja.

Hogy egynemű írásmód terjedt el az emberiség közt, éppen az által vált az írás valóban eleven s hathatós művelődési tényezővé. Az egyenlő írásjelek közös elmélkedésre bírták az égbetörő emberi szellemet. Tanu reá a tudomány jelenlegi állása.

Nem csodálhatjuk, hogy különösen ifjúkorukat élő nemzetek szentnek tartották az írást. Az írásjelekben rögzített gondolatnak természetfölötti bűverőt tulajdonítottak. (Az Indiánoknál ma is szerepel a bűvölő írás) A germánok Odeon vagy Wotonnak tulajdonítják az írást, ki azt kiválasztott, kedvenez teremtményeinek sugallta. Eleinte nem is merték használni profan közleményekre csak kegyeletes felirások, imák vagy nemzeti hősköltemények föjegyzésére. Runajegyes pálczák jósoltak is. A nő runajegyekkel vésett karkötő védte az erényben, tisztaságban s az ékszer annál értékesebb volt, minél több runajegy volt vésvé reá. A férfit a runás kard vezette győzelemre a harczban, hol gyakran rossz szellemek is szerepeltek s azok felett is győz a runajegy. A hajót a rávész írásjegyek mentik meg a tenger megsemmisítő haragjától. A harci riadó csak akkor,

hatásos, ha az aranykürt, a melyből hangzik sok runajegygyel ékes.

A svéd mondákban nagy szerepük van a runáknak s a sólyom tüdejében található írásjegyekből jósolni szoktak.

Az indiai alfabet neve devanagiri, mely annyit jelent, hogy »isteni írás«. A hinduk különben szintén a phöniciái abc-ből tanultak, de nekik kevés volt 22 betű, a sanszkrit nyelvhangok finom módosulásainak kifejezésére; összetételek, hangzók és mássalhangzók kapcsolása által ők maguk alkották meg ama bámulatos betűrendszert, mely leggazdagabb a világ minden nyelvei közt. (Az ind abc 58 jegyből áll.)

Az egyiptomiak is szentnek tartották az írást s annak egy nemét csakis a papok tanulhatták meg, más halandó nem. A papnak készülő ifjut, ha rátermettségének már számos jelét adta, nagy szertartások közt avatták a szent írás titkaiba.

Különb az európai népeknél is még a középkor elején csakis a papok kiváltsága volt az írásmesterség; egyedül az araboknál, a tudomány és művészet akkori előkelő képviselőinél, kiknek számjegyeinket és hangjegyeinket is köszönhetjük, volt az írás oly általánosan elterjedve, hogy még a nők is írtak. (H. Hakim alatt már 400.000 kötetből álló könyveket írtak össze Cordovában.)

De ma is van régi műveltségű biró nép, mely szentnek tartja az írást. Kinában az írásjelek a vallásalapítótól Konfutsitól, erednek s minden papirt, melyen írás van, szentnek tartanak, a melyre bűn rátaposni. Azt mondják, külön alkalmazottjaik vannak, kik összeszedik az írásjeles papirokat s azon ezéla felállított kemenczékben elégetik. Évente sok könyvet nyomtatnak, melyben a leirt papiros kiméletét tárgyalják s hogy ez elterjedjen, ingyen osztják ki a könyveket a nép között.

Menelik király is csak éppen a napokban jelentette ki az ő fekete népének, hogy »az írás szent«.

Sőt nem is kell az abessziniaiak közé, vagy a kinaiakhoz menni; itt a művelt Európa közepén is akadnak a 19-ik század végén is olyanok, kik az írást természetfölötti dolgokkal hozzák kapcsolatba. Vagy mystikus szórakozást kedvelő szalonjaink nem írásjeleket koptatnak-e ki tánczó asztalaikkal? és egy ilyen szalonban — tessék nekik elhinni — az asztal írásjegyeiben Petőfi kezevonására ismertek.

Hogy a misztikus foglalkozásoknál maradjunk: a szuggesztio egyik legérdekesebb kísérletét épp e kézírással szokták végezni. Riehet megfigyelte, hogy a hypnotizált, kinek egy idegen egyén tulajdonságait szuggesztálták, megváltoztatja az írását és azét utánozza, kinek személyiségébe mintegy beöltöztették. Egy médiumnak egy óra alatt hatféle állapotot szuggesztált Lombrosó; többek közt, hogy gyermek, majd parasztság, aztán Garibaldi, Napoleon. Midőn ráparancsolt a médiumra, hogy írjon, ez a szuggesztált egyén jellemének megfelelőleg változtatta írását.

Nem szükséges azonban természetfölötti érdemekkel emelni az írás becsét; bámulatra méltó mesterség az a maga természetes valóságában is.

Igazságszolgáltatás.

A bombavető Budapesten.

Budapest, márcz. 23.

A pozsonyi kir. ügyészség fogházőrei tegnap éjjel meghozták Budapestre Szeless Adorjánt, aki tavaly a Hentzi-szobrot dinamittal a levegőbe akarta röpíteni, s a sikertelen kísérlet után idegen földre menekült. Hosszas bujdosása után, miután különböző kalamitái is voltak, amint ismeretes, Szeless francia földön elfogták s a magyar kormány diplomáciai uton a kiadatását kérte. Az igazságügyminiszter több büncselekmény czimén kérte Szeless, ezek közt a Hentzi-szobor ellen intézett merénylet miatt is, de a francia kormány, noha teljesítette a kérést, a Hentzi-szobor dolgában megtagadó választ adott.

Ma reggel Szeless már a törvényszék előtt állott. A III. számú tárgyaló terembe, melyben

Vargha Ferencz elnökölt, két oldalfegyveres fogházőz hozta be az utóbbi időben sokat emlegetett férfiut, akivel együtt lépett a terembe Halász Lajos dr. kir. alügyész is, bűnpöreinek előadója a vádhatóság részéről, kezében a francia kormány átiratával és az igazságügyminiszter leiratával. Szeless Adorján aki elegáns fekete szalonruhába van öltözve, tiszteletteljesen meghajlik a bíróság előtt, mire Vargha elnök megnyitja a tárgyalást:

— Rövid uton értesültem, hogy Szeless Adorjánt meghozták Franciaországból, kérem tehát a kir. ügyész urat, közölje, mily értesítést kapott az igazságügyi kormánytól!

Halász közváltó: A vett értesítés szerint a francia kormány Szeless a Thul-féle sikkasztás miatt, melyben jogerősen 3 havi foga házra van elítélve s a Schreiner-féle család miatt adta ki, amely utóbbit illetőleg azonban időközben a feljelentő visszavonta panaszát. Ellenben a sajtórendőri vétségért ráért félévi foga ház s a Hentzi-szobrot tekintetében megtagadta a kiadást. Ez utóbbi két esetért Szeless csak akkor lehet a francia kormány határozott kikötése szerint felelősségre vonni, ha ama büntetés kiállása után nyolcz napon túl Magyarország területén maradna.

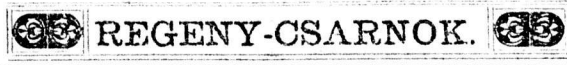
Az elnök: Megértette Szeless? Ön csak a három havi fogházat tartozik leülni. Azontul a nemzetközi megállapodás értelmében nyolcz napig s alvulus conductus-a van, s csak ennek leteltével foghatja önt egyéb miatt is pörbe a kir. ügyészség. Mielőtt átadom önt a vádhatóságnak, megkérdem Guthi Soma dr. védő urat, van-e valami előterjesztése?

Guthi dr.: Mindenekelőtt konstátálom, hogy a francia kormány a törvények ellenére adta ki védenememet, akit csupán sikkasztás vétségé s nem büntette miatt ítétek el. Bizonyára ugy történt ez, hogy a vizsgálóbíró büntetést említett köröző-levelében; ezért hát felterjesztést tettem már az igazságügyminiszter urnak. Mivel pedig különben a Thul-esetre nézve perujításért folyamodtam a törvényszékhez, tisztelettel kérem, méltóztassék annak eldőltségéig Szeless Adorjánt szabadlábra helyezni.

A közváltó konstátálja a vett átiratból, hogy igenis a francia kormány tudta, hogy a sikkasztásnak csupán vétségéről van szó. Egyebként ellenzi a szabadlábra helyezést, annál inkább, mert a vádhatóságnak nincs is eddig tudomása a perujításról. De kéri most már az országos körözést visszavonni.

Vargha elnök: Kijelentem, hogy a perujítás iránt való folyamodás tényleg a bíróság előtt fekszik. Ennek ellenére azonban a törvény szerinti nem rendel el a szabadlábra helyezést, mert mint az alapperben ítélt bíróságnak ehhez joga nincs. E kérdést illetőleg, mivel érdemleges kérdésről van szó, csak az új per előadója, Czárán bíró ur dönthet.

Ezután Szeless levezették a fogházba, hol Guthi Soma dr. védő hosszasan értekezett vele a további tennivalók tekintetében, mire nézve a kir. ügyészségtől engedélyt kapott.

REGÉNY-CSARNOK.

R O C C O .

Irta: Arda Trüd.

Fordította: Bércziházi Bérczy Margit.

Marion Gouzeillie, de Brie-la Meicze, Chateau Rosières gazdag örökösnoje, duzzogva ült az aklabnál. Szőke fejét daczosan felvetve tartá, míg nagy, baba szeméit picinyke atlaszczipője hegyére szegze, mely a világos szürke selyemruha szegélye alól kandikált ki, gépies ütemben hintázva. A magas termet már azalkonyat árnya boritá, míg odakünn, nedves és sárgás fényvel borult az esthomály a tavaszi zöldben pompázó rétekre. A művésziesen nyírt babér és Taxus bokrokból pajzánul villant ki egy egy csinos Amorka vagy bájos Istennő alakja, a szűkötű sugarai előkelő locsogással hullottak vissza a mederbe, s a nyitott ablakon édes tavaszi illat áradt be, — de Marion bús gondolatokba merült továbbra is.

S volt is oka erre!

Nem volt e már tizenöt éves és szép — így mutatá a tükör, s az egész világ bizonyitá — és gazdag, legalább mindenki így állította, — s ezenkívül még egy fényes és nagy birtok egyedüli örökösnoje — és mindennek daczára szerencsétlennék érzé magát.

Halálos szomorúság von erőt rajta, szeméi könyekkel teltek meg, s a keserű könyek végiggördültek nyulánk fehér karján egész a könyökig, ahol az értékes csipkeujakban tüntek el.

Persze, hogy szerencsétlen volt szegény Marión: a fővárosban lakó cousin-jához kellett volna nőül mennie, kit sohasem látott; de ő ezen coust ki nem állhatta, — daczára azon sok jónak melyet fölöle hallott, — és éppen azért mert neki volt szánva. Félt tőle, s ezt »antipáthiának« nevezé. (Fülig libabőrös lett midőn ezen szót lassan szótagolva kimondá.)

Férjhez kell mennie, pedig előbb még egy kis szerelemre, költészetre, titokzatosságra és kalandra vágyott. Eddig oly szépek, rozsdának, meglepőnek és örömtelének képzelte az életet, — és most egyszerűen férjhez menjen!

Szive hevesen dobogott: dacz volt, avagy...? A nehéz szőnyeg függöny, zajtalanul húzódott félre, s belépett a szép és szigorú vonásu, de szelid kék szemekkel bíró agg hölgy, ki nesztelennül közeledve a kis álmodozóhoz, annak vállára gyöngéd ütést mért legyezőjével.

— Eh bien, könyek között édesem?

— Ah! — s a kicsi ijedten rezzent össze. — Bonne ma man! — — Ön itt? Nem is sejtém — — s a kis képmutató lehajolt mintha elrejtett volna valamit s ezalatt az áraló könyeket törle le a csipkeuj fodrával. De a nagymama nem hagyá egykönnyen rászedni magát. — Könyek édes kicsikém? kérdé újból, és megcsókolta a lázasan égő arezocskát. Marion pedig nyakába borulva zokogott mintha kicsiny szivecskéje akarna megrepedni, zokogott: s mégis alig tudta miért.

Az öreg hölgy leült, s várt míg Marion kiserja magát. Csak néha simitá végig keskeny finom kezével, megnyugtatóan, a puha szőke hajzatot. Végre felemelé Marion könytől ázott arezocskáját: én nagyon, de nagyon — szerencsétlen vagyok! —

— Szerencsétlen?? — Az öreg hölgy szeliden mosolygott.

— Nos kicsi, mi tehet ismét boldoggá? mit kívánsz? mit tegyek? — Marion gondolkodni látszék. A zokogást is elhagyta.

— Unod magad itten? —

Egyetlen lökessel ismét magasan volt fejecskeje, szeméi fénylettek, míg szája körül hamiskás mosoly játszadozott: most vagy soha — gondolá az elkényeztetett gyermek, hízogón fonva karját az agg nő nyakába, míg a büszke s ősz fürtök által övezett fejet magához vonta, és rózsás száját szorososan a nagymama füleihez nyomva suttagá: — Bonne — maman, engedjen el engem! Engedjen Jeanettehez — óh! je ten supplie, chère bonne maman! —

— De angyalkám, most mindjárt, és éppen most?

— Igen, igen. Éppen most! Holnap reggel, nagyon de nagyon kérlek!

Pár pillanatig tartott a nagymama fontolgatása, s ezalatt szemöldei felett kis barázda képződött. Majd ismét elsimult homloka és nyájasan felelé: (Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Fehérváry-Kassits.

Budapest, márcz. 23. (Saj. tud. táv.) Kassits Fejérváry állításaival szemben esküvel kész bizonyítani, hogy a honvédeskü eltörléséről kétszer is tárgyaltak a miniszteriumban, s hogy az eltörlés Fejérvárynak nem sikerült, az csak az osztályfőnökök határozott ellentmondásainak köszönhető.

Láncz-Hornják öngyilkos.

Budapest, márcz. 23. (Saj. tud. táv.) Láncz-Hornják Viktor a »Nemzeti Ujság« munkatársa öngyilkosságot kísérelt meg.

A szerencsétlen ember föbe lötte magát és most a Rókus kórházban fekszik. Állapota aggasztó. Az öngyilkosság oka gyógyíthatatlan tüdőbaja volt.

Bánffy és a szerbek.

Budapest, márcz. 23. (Saj. tud. táv.) Bánffy báró értekezletet hívott össze e hó 26-ára, amely a szerb egyház autonómiájának kérdésével fog foglalkozni. Ez értekezletre a szerb vezérferfiak közül csak Héderváryt és Brankovicsot hitta meg, de ezek is teljes tájékozatlanságban vannak az értekezlet tárgyai felől, a püspököket és a szerb ellenzék férfait pedig nem szólították fel, hogy résztvegyenek benne. Valószínűleg arról lesz szó, hogy a patriarka székhelyét Budapestre helyezték át.

A magyar maharadzsa.

Budapest, márcz. 23. (Saj. tud. táv.) A mai ülésen megjelent Szalay Imre is, aki most jött meg utazásából. A képviselők szíves üdvözléssel fogadták. Nagy érdeklődéssel hallgatták, hogy őt a »rubinok hazájában magyar maharadzsanak« neveztek.

Közgazdaság.

Alföldi birtokok és a szeszgyártás.

III.

A legnagyobb haszonnal, s hogy ez tényleg így van, azt elárulják maguk a nagy szeszgyárak is, melyek a nyersanyagok lehetőleg tökéletes kihasználása mellett ma már jövedelmük lényeges részét, éppen a melléktermékek kellő és direct értékesítésében keresik, s ezen a téren nemzetgazdasági tekintetben rejő létjoguk fő részét veszítik el, azon az uton, a melyen haladnak, nevezetesen a trágyának szárított és a mosléknak besűrített alakban való forgalomba hozatalával, mely termékek a szükséges műveletek által csak fölöslegesen megdrágíthatnak. Kiemelem, hogy ezt viszonyítva értem, azon be nem süritett moslék, és nem szárított trágyához, mely nagy szeszgyárak nem létele esetén, a gazdasági szeszgyárakban, tehát közvetlenül a fogyasztás terén termeltetnék. Amíg ugyanis a gazdasági szeszgyárak a moslékot a birtok keretében felhasználva — ezt éppen — az utánna nyert trágya, legcélszerűbb kezelése és direct alkalmazásával — a nemzetvagyont öregeztetésére a lehető legmagasabbban is értékesítenék, addig evvel szemben a nagy szeszgyár részéről azt tapasztaljuk, hogy szintén törekszik a moslékot rendeltetési helyére visszajuttatni vagyis a gazdáknak eladni, azt azonban csak költséges eszközlésekkel megdrágítva teheti. Természetes, hogy a nagy szeszgyár nem nemzetgazdasági érdekének öregeztetése, hanem biztosabb nyereség szempontjából iparkodik magát a moslék indirekt értékesítése alól emancipálni, a miből minden egyébtől eltekintve, már csak azért sem származik nemzetgazdasági előny, mert szeszgyáraink eddig hizott marhákat szállítottak ki, most pedig kivitelük értékes takarmány-anyagból áll. A szeszgyártásnak nemzetgazdasági fontossága pedig éppen ennek ellenkezőjében rejlik, ugyanis, hogy oly anyagokat fizetessen meg a külfölddel, a mely anyagoknak bővében vagyunk, az alkohol elemeit; az alkohol most nagyrészt bent fogyasztatik el, de a reánk nézve is értékes anyagmoslék, az megy a külföldre ki.

Egy közbeszurt példával is illusztrálni kívánom, hogy mennyi hátránya, helyesebben mondva vesztesége van olyan gazdaságnak, melyen egy gazdasági szeszgyár fennállhatna, szemben a mai helyzettel, mikor szeszgyára nincsen, ha a helyben termelhető friss moslék helyett szárított moslékot etet, u. i. egy q szeszgyári tengerimoslék alig kerülne a gazdának 40 krjába, ebben volna 10 kgr. száraz anyag, s lenne 2 kgr. protein; 8 q-ban volna tehát 16 proteinja s ez kerülne 3 frt 20 krba. A szárított szeszgyári moslék 16 százalék proteint tartalmaz, egy q-ban van tehát 16 kgr. ámde ennek az ára loco gazdaság a mai árak szerint legalább 6 és fél frt, úgy, hogy a szeszgyárral nem bíró gazdának ugyanannyi tápanyag tartalmu moslékért több mint kétannyiit kellenek fizetni, ha egyáltalán alkalmazhatná.

A szárított szeszgyári moslék, mezőgazdaságunk nagy hátrányára, legnagyobbbrészt külföldre vándorolt. Ezen jelenségnek okát nem abban kell keresni, hogy a magyar gazda nem volna elég intelligens ahhoz, hogy annak értékét ismerje, hanem azon körülményben, hogy a hus olesósága végett, a szárított moslék bevásárlásában, a mai árviszonyok mellett nem leljük meg előnyeinket. Viszonyaink között termelésünkkel lehetőleg a jutányosat és biztosat kell keresnünk. A szárított szeszgyári moslék állítólag 16 százalék proteint tartalmaz, a magyar tengeri átlagban 11 százalékot, másfél métermázsa tengeri tehát protein tartalomra egyenlő 1 q szárított moslékkal; de a míg az önzetlen természet a tengerit nem hamisítja, a szárított moslék hamisítása kizárva ugyancsak nincsen, e baj ellen egy intelligens gazda bár könnyen védekezhet, a két termék árkülönbsége azonban bizonyos speciális esetektől eltekintve a tengeri-etetésnek ad előnyt, mert 1 q tengerinek ma pl. az ára loco gazdaság 3 frt 50 kr. s így másfél métermázsanak 5 frt 25 kr., míg evvel szemben 1 q szárított moslék a fuvarköltséggel loco gazdaság legalább 6 és fél frtba kerül, vagyis a szárított moslék proteinje kilogrammonként az alföldi gazdaságok legnagyobb részében ma 8—9 krral drágább mint a tengerié. Ebben rejlik az oka annak, hogy a szárított moslék legnagyobb részben külföldre vándorol. Hogy ez mezőgazdaságunk hátrányára van, az nem szorul indokolásra, az oka azon természetszerűtlen viszonyban rejlik, hogy a szeszgyártás főtömege nem a gazdák kezén van.

A Nagyváradai ipartestület betegsegélyző pénztára folyó hó 22-én tartotta meg évi közgyűlését. A gyűlést Bertsey György elnök megnyitván a titkár az igazgatóság évi bemutatta. A jelentését jelentésből átvesszük a következőket: Az 1892. évi tartalék-tőkét, melyet az 1893. évben kénytelen volt a pénztárt megcsonkítani, az elmúlt év folyamán 32 frt 09 krral kiegészítették, 406 frt 58 krra és ugyan csak a múlt évben elhelyezték az 1893. évről is a 781 frt 65 krra menő tartalék-tőkét, a nagyváradai Gazdasági- és Iparbankba. A f. évben az 1894. évről, sőt bizonyára a múlt évről elhelyezendő tartaléktőkét is leteheti a pénztár. Az 1894. év végén volt 2048 férfi, 63 nő, összesen: 2111 tagja a pénztárnak. Az 1895. év folyamán belépett 2420 férfi, 70 nő, összesen: 2490, kilépett 2315 férfi, 71 nő, 2386 összesen; meghalt 24 férfi, 2 nő, 26 összesen; Az 1895. év végén volt 2129 férfi, 60 nő, 2189 tag. Az év folyamán volt 4481 férfi, 133 nő, 4614 tag. Az 1895. évben történt 1457 megbetegedés. Táppénzben és kórházi ellátásban részesítették 455 férfi és 15 nő, együtt 470. Ezen betegek részére kiadott 3033 napról 1098 frt 34 kr. táppénz és 3892 napról 1782 frt 10 kr. kórházi ápolási díj. Gyermekügyi segélyben részesítették 3 nő, kifizettetett a részükre 21 frt segély.

Az orvosi segélyben és gyógyszerekben részesített tagok és családtagok megbetegedési eseteinek száma: 841 férfi, 74 nő, 915 összesen. Ugy ezek, mint a táppénzben részesített tagok részére kiadott gyógyszerári költség 1254. frt 01 kr. gyógyászati eszközök 11 frt 30 kr. fürdő költségek 77 frt 05 kr. egyéb gyógyászati segélyek 28 frt 75 kr. temetkezési járulék 340 frt. Továbbá 3 orvos részére fizettetett 800 frt tiszteletdíj.

A tagok részére teljesített összes kiadás az 1895. évben 5413 frt 45 kr.

A segélyezés iránt támasztott igények elintézését az igazgatóság oly kielégítően végezte, hogy egy tag sem találta szükségesnek igényét a választott bíróság elé terjeszteni.

A fentebb megnevezett kiadásokkal szemben járulék címén bevételeztetett összesen 931 frt 21 kr.

Az 1895. évi bevétel maradványa 888 frt 68 kr. Az 1894. évi maradvány 813 frt 68 kr. s ennél fogva a múlt évi decz. 31-iki pénzkészlet 1702 frt 36 kr.

A jelentés egész terjedelmében helyeslőleg tudomásul vétetett.

Ezt követte a pénztári zárszámadás. A pénztár a múlt évben bevett 9639 frt 96 krt kiadott 8751 frt 28 kr. Az 1895. évről maradvány 888 frt. 68 kr.

A zárszámadással kapcsolatosan felolvasott a vagyon mérleg s ezután a felügyelő bizottság jelentése.

Ugy a zárszámadás, mint a vagyon mérleg a felügyelő bizottság jelentése alapján örvendően tudomásul vétetett s pénztáros, illetve az igazgatóság részére a közgyűlés a felmentvényt megadta.

Ezek után megítelt az igazgatóság, felügyelő bizottság és választott bíróság választása.

Az igazgatóságba megválasztottak a munkaadók részéről: Andriška Károly rendes és Nováky Rudolf póttagulatbiztosításra kötelezettek részéről: Szolga Ferencz ellenőrnek, Molnár István Németh Antal, Szabó Károly rendes és Nagy János póttagoknak.

A felügyelő bizottságba megválasztottak a munkaadók részéről: Mészáros József rendes és Ováry Lajos póttagulat; a biztosításra kötelezettek részéről: Hüdl János, Juhász Béla rendes Tóth Zsigmond és Pintér Tamás póttagulat. A választott bíróságba megválasztottak a munkaadók részéről: Gyagyovszky Viktor, Milibák József rendes és Péchy Antal póttagulat, a biztosításra kötelezettek részéről: Sztaril János, Fádler István, Rottentheimer József, Szabó Lajos rendes Kiss András és Kiss Ignác póttagulat.

Végül nagy lelkesedéssel köszönetet mondott a közgyűlés Gerő Armin iparhatósági biztosnak a miért a pénztár ügyeit egész éven át fáradhatatlan ügybuzgalommal és figyelemmel kísérte. A köszönetet jegyzőkönyvbe iktatták.

Terménytőzsdé.

Budapest, márczius 23.

B u z a tavaszra, bácskai	7.10
> tavaszra, északi	7.11
> szeptember-októberre, bácskai	6.76
> szept.-okt.-re északi	6.77
R o z s tavaszra, bácskai	6.42
R o z s tavaszra, északi	6.43
T e n g e r i június-juliusra, bácskai	4.17
> jun.-jul.-ra, északi	4.19
R e p e z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.65
> aug.-szept.re, északi	10.75

Bécs, márczius 23.

B u z a tiszai	7.35—7.65
> bányási	7.15—7.55
> bácskai	7.15—7.45
> szokványúru őszre	0.—0.—
> szokványúru tavaszra	0.—0.—
R o z s tiszavidéki	6.90—7.05
> szokványúru őszre	6.63—6.65
> szokványúru tavaszra	6.73—6.75
T e n g e r i magyar	4.60—4.70
Z a b, magyar kereskedelmi	6.70—6.80

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. márczius 23. án.

Magyar aranyjárdék 4%	122.50
Magyar koronajárdék	99.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.25
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyereséj sorsjegy-kölcsön	159.50

Tiszszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	—	173 75
Oszták járadék papírban	—	100 75
Oszták járadék ezüstben	—	100 75
Oszták járadék aranyban	—	122 25
Oszták korona járadék	—	101 25
1860. oszták államsorsjegyek	—	148.—
Oszták magyar bankrészvény	—	980.—
Magyar hitelbank részvény	—	413 50
Oszták hitelintézeti részvény	—	374 50
Oszták-magyar államvasuti részvény	—	348 50
20 frankos arany (Napoleonkor)	—	955.—
Német birodalmi márka	—	58 90
London vista	—	120 60
Páris vista	—	47.82 1/2
20 márkás arany	—	11.78

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

NYILTTÉR.

A »Fekete Sas«

nagytermében

ma kedden,

márcz. 24-én

**L'Homme
Masque**

több előkelő család és egyet felszólítása folytán

m é g e g y

rendkívüli

csoda-büvészesztélyt

rendez

egész új szenzációs mutatványokkal,

a következő

leszállított belépti díjjal:

Számozott hely **1 frt.**, ülőhely **60 kr.**, állóhely **40 kr.**, karzat **20 kr.**

Jegyek előre válthatók **Pauker Dániel** könyvkereskedésében. 78 3—0

Pénztárnyitás 7, kezdete pont 8 órakor.

A nagyhétre.

Purger J. B.

grödeni szobrász és oltárépítő

által kiállított díszes

Krisztus-koporsó

tekinthető meg. Hol? megmondja a kiadóhivatal. 84 1—1

5161. sz.

Nagyvárad város tanácsától.

1896.

Ajánlati felhívás.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 357/19598. sz. a. kelt és a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter ur 7417/III. 896. sz. leiratával jóváhagyott határozata alapján, Nagyvárad város területén építendő:

tüzérlaktanya

építési munkálatainak vállalatára a nyilvános pályázat ezennel kiiratik.

Az építési hely közvetlen a »Ferencz József« laktanya mellett nyugat-felé fekvő terület.

Az építendő laktanyában a felsőbb helyen jóváhagyott építési program és általános tervzet szerint négy tüzer üteg számára elhelyezendő lesz.

1. két főbájarati épület.
2. egy tiszt laképület.
3. egy állásztali laképület és irodák.
4. egy konyha, markotányos, vívó és torna épület.
5. két legénységi épület.
6. egy kovács műhely.
7. négy istálló legénységi lovaknak.
8. egy felszerelési raktár épület.
9. egy létszerelvényi raktár épület.
10. egy istálló beteg lovaknak.
11. két jármű szín épület.
12. egy löveg és szekér- szín.
13. egy fedett lovagló épület.
14. egy nyitott szín.
15. külső munkák ezime alatt vannak felvéve: a nyílt lovagló terek, torna helyiség, trágyatartók, hamu és szemét vermek, kutak itató vályuk ültetvények egy felállóhely rendezése, járdák mint összekötő utak, az egész kaszárnya terület feltöltése, és kavicsolása összekötő utakkal, a tervek szerint szükséges kerítés felek vasrácsok, bejárati kapuk, deszka és léczkerítések, csatornázás, végül egy út készítése illetve feltöltése a laktanya mellett az aradi uttól a Peczéig

A vállalatához nem tartoznak: a fedett lovagló épület fedelének vasszerkezete, a vízvezeték berendezés és egy duzzasztó műhiddel együtt a Peczé patakon

Az összes épületek, a butorzonon kívül, teljesen berendezve kályhakkal, takarékos tüzhelyekkel felszerelve, állítandók elő. A csatornázáshoz tartozó munkák a tervábrálaton vannak kitüntetve.

Az építésnél a vállalkozóval annak idejében megkötendő szerződésen kívül irányadók még:

1. A felsőbb helyen elfogadott építési tervzet, továbbá a beszállásokról törvény 5-ik §-ához kiadott »Utmutatás az ujonnan építendő laktanyák tervezésére.

2. A városi mérnöki hivatal által készített

tervek és építési leírás a temesvári 7-ik hadtest parancsnokság által tett külön megjegyzésekkel.

3. A városi mérnöki hivatal által készített részletes költségelőirányzat.

4. Az általános feltételek.

5. A különös feltételek.

6. A városi egység árjegyzék, végül

7. Ezen ajánlati felhívásban kikötött feltételek.

Az építési tervek, költségvetés, építési leírás és egységi árjegyzékek a városi mérnöki hivatalnál a hivatalos órákban megtekinthetők.

A költségelőirányzat a vállalat általános és különleges feltételeit tartalmazó füzet és a városi egység árjegyzék a mérnöki hivatalban 20 frtért megszerezhető, vagy az összeg előleges beküldése után postán is megküldetik.

A vállalat fõbb feltételek a következők:

1. Az összes munkák egy fővállalatnak adatként ki, egyes munka nemekre vagy részletekre ajánlatot tenni nem lehet.

2. Minden ajánlattevő köteles bánatpénz fejében az ajánlatok benyújtására kitűzött határnapot megelőző nap déli 12 óráig 30000 frt. azaz Harmincezer forint készpénzben vagy a törvényben megállapított óvadékképes értékpapirokban a városi letét pénztárban letenni s az erről nyert nyugtát ajánlatához csatolni.

3. A bánatpénzt az ajánlatához csatolnival szabad. Az ajánlatok csak hivatalosan megállapított s a városi mérnöki hivatalnál díj nélkül kapható ajánlati úrlapokon nyújthatók be.

Megjegyeztetik, hogy a benyújtandó ajánlatok közül azok, melyekben határozottan kifejeztetik, hogy az egyes ipari munkákban a fővállalat érdekeinek sérelme nélkül a helybeli iparosok is részletnek, különös figyelembe fognak vétetni.

Minden egyéb feltételek a fentebb említett füzetben foglaltak.

Felhívatnak tehát a vállalkozni szándékozók, hogy a bánatpénz letételét igazoló nyugtával s 50 kros bélyeggel ellátott ajánlataikat, **legkésőbb f. évi május hó 2-ik napjának délelőtt 9 órájáig alulírt kezeihez annál is inkább nyújtsák be mivel az ezen határidőntúl érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.**

A beérkezett ajánlatok ugyancsak 1896. évi május hó 2-án délelőtt 10 órakor fognak a városi tanács által Sal Ferencz kir. tanácsos polgármester elnöke alatt kiküldött laktanya építési bizottság és az állandó árlejtési bizottsággal egyetemben felbontatni és nyilvánosan felolvasatni, mely eljárásnál az ajánlattevők is jelen lehetnek.

A városi törvényhatósági bizottság azonban fentartja magának a jogot, a beküldött ajánlatok közül tetszése szerint választani esetleg a körülményekhez képest új pályázatot hirdetni.

Kelt Nagyváradon, 1896. márczius 18.

Sal Ferencz,

kir. tanácsos, polgármester.

85 1—3

FELTÜNŐ!

HÁZIASSZONYOK

sok pénzt takaríthatnak meg a párisi petróleum-izzófény-hüvelyek használata által.

Párisi petróleum-izzófény-hüvelyek.

Minden hüvely 15 kr.

Szabadalmazva minden iparállamban. — Minden darab több hétre fehér világitást ad.

Legnagyobb világító-erő legkisebb petróleum-fogyasztásnál.

Nincs korom! Nincs szag! A legrosszabb petróleum is meglepő fehér világossággal ég.

A hüvely úgy a mint van, bele lesz dobva a petróleum-tartóba és 24 óra után már meglepően fehér fényt kapunk. Ha a petróleum kiégett, több héten át utántölthető a nélkül, hogy ki kellene venni. **Az első esetben figyelni kell, hogy a lámpa tiszta legyen és a bél le legyen vágva.**

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan expedáltak. — Magyarországon egyedüli elárúsítója: **BRAND A.**

Budapest, Kalap-utca 15. szám.

Minden városban kerestetnek viszont elárúsítók,

(68) 15—20